

Tehnični pripomočki in programska oprema za slepe in slabovidne za branje, pisanje in upravljanje z informacijami

Brati ali ne brati, to ni več vprašanje

Predstavitev

Podjetje: DIOPTA d.o.o

Dejavnost: Trženje in prodaja tehničnih pripomočkov za slepe, slabovidne in osebe z disleksijo. Svetovanje in opremljanje šolarjev ter delovnih mest za slepe in slabovidne.

Tradicija: 30 let (1992- 2022)

Reference:

- Zveza društev slepih in slabovidnih,
- Društva slepih in slabovidnih v Sloveniji,
- Center Iris - Zavod za slepo in slabovidno mladino,
- Očesna klinika Ljubljana (CRSS) ter očesne ambulante po Sloveniji,
- Osnovne in srednje šole, ter zavodi in fakultete,...
- Knjižnica
- Končni uporabniki

Vsebina

- ❖ Definicija slepote in slabovidnosti
- ❖ Pripomočki za slabovidne
  - Optični pripomočki
  - Osvetlitev
  - Elektronski pripomočki
- ❖ Pripomočki za slepe
- ❖ Programska oprema za slepe in slabovidne ter osebe z disleksijo
- ❖ Zvočne knjige

Definicija slepote in slabovidnosti

Slovenska definicija je skladna z definicijo WHO (Svetovna zdravstvena organizacija). Ob upoštevanju centralnega vida ločimo:

- ❖ vidna ostrina $< 30\%$ na boljše oko: slabovidni
- ❖ Vidna ostrina $< 5\%$ na boljše oko: slepi z ostankom vida
- ❖ Vidna ostrina $< 1\%$ na boljše oko: slepi

Najpogostejši vzroki:

- ❖ Poškodbe
- ❖ Bolezni: starostna degeneracija makule, glavkom ali zelena mrena, diabetična retinopatija, katarakta ali siva mrena, retinitis pigmentoza,...

Najpogostejše bolezni

Degeneracija makule
(izpad centralnega vida)

Katarakta ali siva
mrena

Glavkom ali zelena
mrena
(izpad perifernega vida)

Diabetična
retinopatija

Pripomočki za slabovidne

Optični pripomočki

Lupe:

- Povečava: do 20x
- Vgrajena osvetlitev
- Različna barva svetlobe (2700K, 4500K, 6500K)
- Vrste lup: mobilne, bralne, kombinirane

Pripomočki za slabovidne

Optični pripomočki

Specialni sistemi leč ali teleskopska očala:

- Za bližino:
  - Uporaba: branje in pisanje
  - Monokularna ali binokularna
  - Proste roke
  - Potrebna dodatna osvetlitev
- Za daljavo
  - Uporaba: gledanje TV, branje voznega reda,...
  - Monokularna ali binokularna
  - Povečave do 4.2x na očalih
  - Povečave $> 4,2x$ je monokular

Pripomočki za slabovidne

Filtri

- Povečajo kontrast in / ali zmanjšajo bleščanje. Filter očala ne povečajo in ne izostrijo slike.
- Uporaba:
  - Pri zunanji uporabi preprečuje bleščanje in poveča kontrast
  - V prostoru izboljša kontrast
  - Filtri vgrajeni v specialne sisteme izboljšajo kontrast – olajša branje

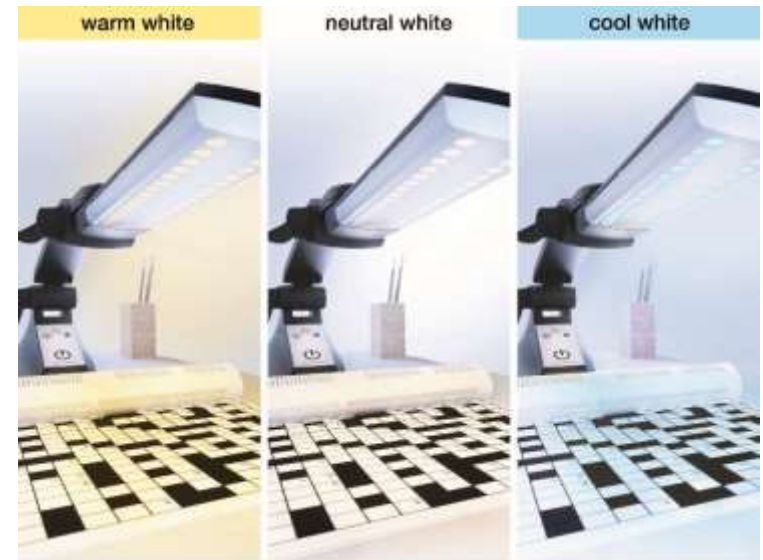

Pripomočki za slabovidne

Osvetlitev

- Za različne bolezni različna barva svetlobe
- Barva svetlobe:
  - 2700K – rumena (topla)
  - 4500K – bela
  - 6500K – modrikasto bela (hladna)
- Na voljo: namizne in talne samostoječe
- Dobra svetilka za slabovidne: prava barva svetlobe, dolga žarnica (osvetli cel pas), LED diode (ne oddajajo toplote), vgrajen senčnik da ne sveti v oči
- Video predstavitev: [Multilight PRO](#)

Pripomočki za slabovidne

Elektronski pripomočki – žepne elektronske lupe (zaslon 3'' - 8'')

- Razpon povečave: 3 – 30x
- Uporaba: za branje, pisanje in pregledovanje slik
- Uporabne so doma, na banki, pošti, v trgovini, restavraciji
- Možnost izbire umetne slike (kontrastna pozitivna ali kontrastna negativna)
- Možnost zamrznitve slike
- Možnost shranjevanja zamrznjene slike in priklop na računalnik
- Napajanje z vgrajeno polnilno baterijo. Avtonomija do 4 ure.
- HD tehnologija (boljša resolucija)
- Zaslona občutljiv na dotik

Pripomočki za slabovidne

Elektronski pripomočki – namizni

- Značilnosti:
  - Bralna mizica
  - Zasloni večji od 19" (19", 20", 22", 24", 27")
  - Velik razpon povečave (do 60x)
  - Velika izbira umetnih kontrastnih slik
  - Možnost priklopa računalnika (souporaba monitorja) in nastavitve deljene slike
  - Bralna črta in zaslonka omogoča lažje branje

Pripomočki za slabovidne

Elektronski pripomočki – prenosni sistemi

HumanWare Reveal 16:

- Kamera za bližino in kamera za daljavo (zelo primerno za šolarje)
- Zložljiva elektronska lupa
- Možnost uporabe bralne mizice
- Možnost vgradnje baterije

HumanWare Reveal 16i

- Zaslona na dotik
- Operacijski sistem Android
- Vgrajena govorna sinteza

HumanWare Prodigy Connect 12

- Tablični računalnik na posebnem stojalu
- Možnost priklopa zunanje Bluetooth kamere

Schweizer eMag 120HD/150HD

- 12" ali 15" zaslon
- Zložljiva elektronska lupa
- Možnost uporabe bralne mizice
- Možnost vgradnje baterije

Pripomočki za slabovidne

Elektronski pripomočki – prenosni sistemi

HumanWare Explore 8

- Prenosna elektronska lupa s kamero za daljavo

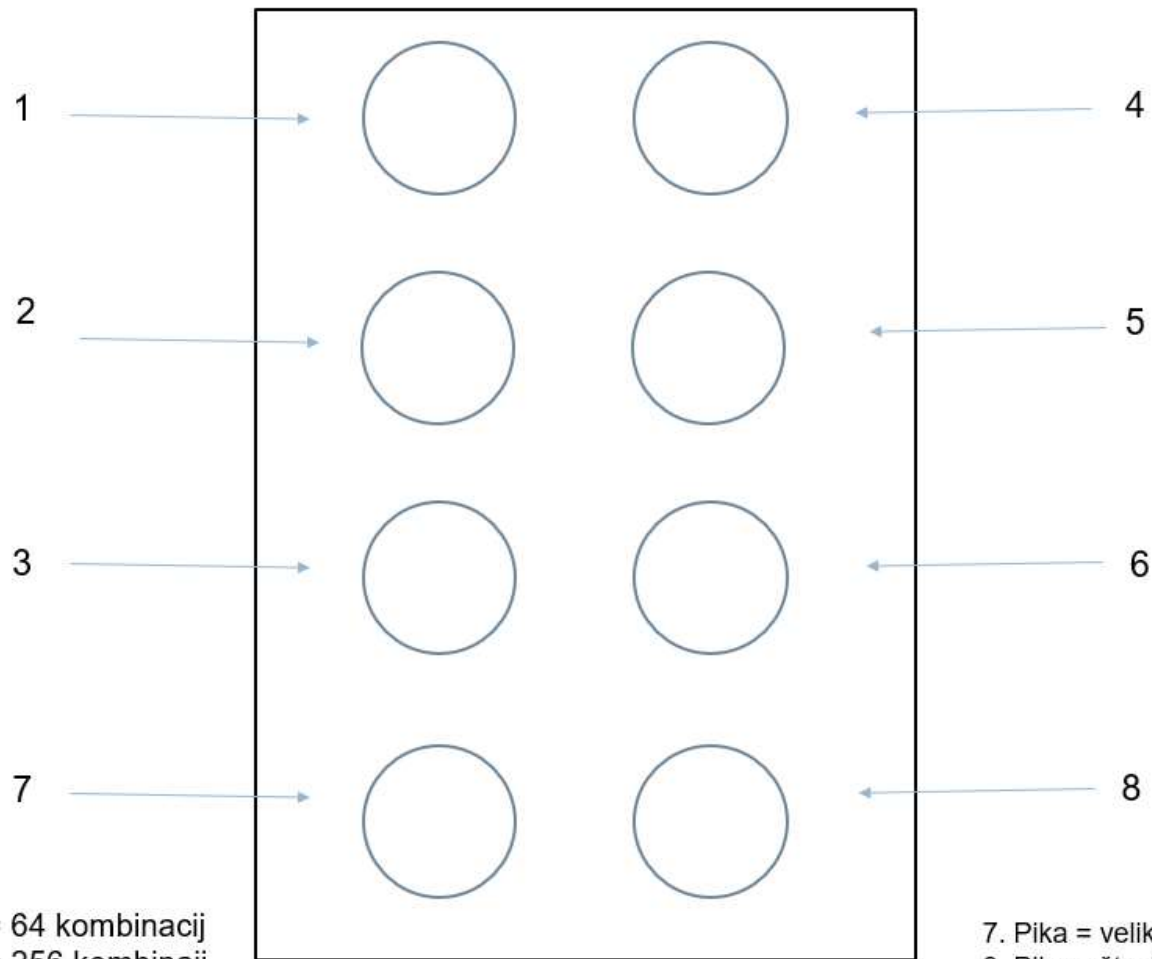

HumanWare Explore 12

- Prenosna elektronska lupa s kamero za daljavo na stojalu
- Posebnost: možnost pomika žive slike po horizontali

Pripomočki za slepe - brajica

$2^6 = 64$ kombinacij
 $2^8 = 256$ kombinacij

7. Pika = velike črke
8. Pika = številka

Pripomočki za slepe

Elektronski pripomočki – brajev zaslon ali brajeva vrstica

- Poznamo 6 in 8 točkovno brajico
- Velikosti brajevih zaslonov: 12 – 80 celični
- Vrste brajevih zaslonov:
  - Brajev zaslon, ki se uporabljajo samo za branje
  - Brajev zaslon s katerimi se lahko tudi piše (brajeva tipkovnica ali QWERTY/ QWERTZ tipkovnica)
  - Brajev zaslon z notranjim spominom
- Priklop na računalnik ali pametni telefon preko USB ali brezžično preko Bluetooth
- WiFi povezava

Pripomočki za slepe

Tablični računanik z brajevo vrstico Inside ONE

- Operacijski sistem; Windows 10

HumanWare Braille note Touch plus

- Operacijski sistem: Android

Pripomočki za slepe

Elektronski pripomočki – tiskalniki za slepe

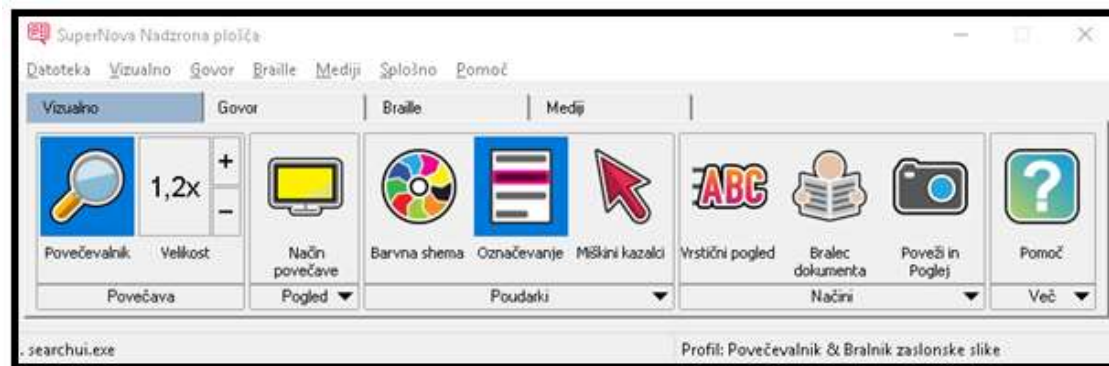
- Za tisk se uporablja težji - trši papir (> 140gr)
- Tiskanje: enostransko ali obojestransko
- Tiska se lahko na posamezne pole ali neskončni papir
- Možnost brezžične povezave ter direktno tiskanje
- Nekateri tiskalniki imajo vgrajeno lasersko enoto za hkratni tisk v brajci in črnem tisku

Programska oprema za slabovidne

Povečevalnik zaslonske slike

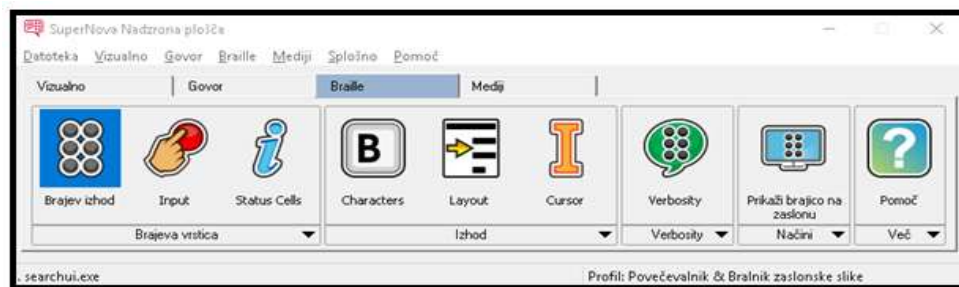
- Slika (črke, številke, znaki) je ne glede na povečavo (do 60x) vedno ostra – vektorska slika
- Izbira oblike okna s povečano sliko – celozaslonsko, lupa, fiksno okno,...
- Možnost izbire umetne kontrastne slike (pozitivna in/ali negativna)
- Večji kurzorji in kazalci na zaslonu (lažje sledenje na zaslonu)
- Enostavno branje daljših besedil (stolpec ali vrstica)
- Možnost priklopa več zaslonov hkrati
- Deluje tudi na zaslonih na dotik

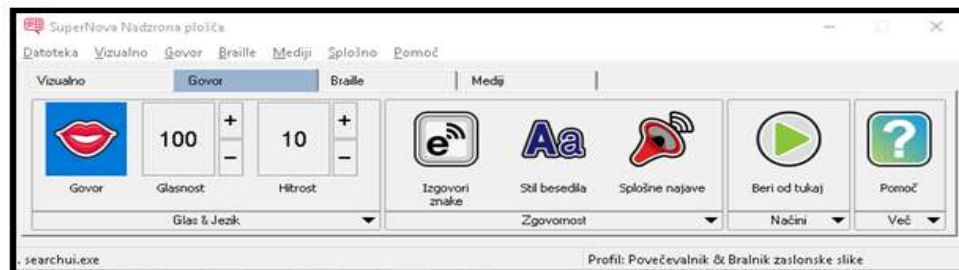
Programska oprema za slepe

Bralnik zaslonske slike

- Bralnik zaslonske slike je programska aplikacija, ki poskuša opredeliti in razložiti, kaj se prikaže na zaslonu
- Je interaktivna povezava med računalnikom in brajevim zaslonom. Komunicira z zvokom in/ali brajevim zaslonom.
- Upravljanje je s tipkovnico na računalniku in brajevim zaslonom.

Upravljanje brajice pri bralniku zaslonske slike

Upravljanje zvoka pri bralniku zaslonske slike

Zvočne knjige

Daisy – sklop strojne in programske opreme za izdelavo in predvajanje strukturiranih zvočnih knjig

Zapisu v Mp3 formatu je dodana je struktura knjige (naslov knjige, kazalo, poglavja, podpoglavja, številka strani, slike,...).

Uporabniki:

- Osebe, ki zaradi različnih razlogov ne morejo brati običajnega tiskanega gradiva,
- slepe in slabovidne osebe,
- osebe z disleksijo,
- uporabniki alternativnih oblik: zvočne knjige, povečan tisk, brajeve pisave.

Vrste Daisy knjig:

- Zvočni zapis in delno besedilo,
- Zvočni zapis in celotno besedilo,
- Samo besedilo.

Zvočne knjige

Predvajalniki zvočnih knjig – Daisy

- Strojni predvajalniki:
  - Prilagojeni slepim in slabovidnim – taktilne tipke, enostavno upravljanje, odlična reprodukcija zvoka
  - Uporaba različnih medijev – CD, USB ključ, SD spominska kartica, splet
- Programski predvajalniki:
  - Nameščeni na računalnik ali vključeni v knjigo
  - Možnost poslušanja in branja hkrati
  - Možnost nastavitve zvoka (ton, glasnost, hitrost predvajanja) in slike (font, barva črk in ozadja, ...)
  - Uporaba različnih medijev – CD, USB ključ, SD spominska kartica, splet)

Hvala za pozornost

Dušan Jankovič

DIOPTA d.o.o., Aljaževa ulica 30, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel. 01 51 981 48, e-mail: info@diopta.si; www.diopta.si